

Литвинова Інна Леонідівна,
*доцент кафедри психології
Харківського інституту
ПраТ «ВНЗ МАУП,
м. Харків, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Анотація. У тезах розглянуто основні перспективи розвитку сучасної психології в умовах суспільних, технологічних та соціокультурних трансформацій. Визначено актуальні напрями психологічної науки, серед яких дослідження психічного здоров'я, психологічної стійкості, кризових станів, цифровізації психологічної допомоги, використання штучного інтелекту, розвиток доказових методів психологічного втручання та міждисциплінарної взаємодії. Обґрунтовано необхідність поєднання наукової доказовості, професійної етики та людиноцентричного підходу в подальшому розвитку психології.

Сучасна психологія розвивається в умовах масштабних соціальних, технологічних та культурних змін. Трансформація способу життя, поширення цифрових технологій, зміна характеру професійної діяльності, соціальна нестабільність та зростання потреби населення у психологічній підтримці зумовлюють розширення предметного поля психологічної науки. Психологія дедалі активніше інтегрується з медициною, педагогікою, нейронауками, інформаційними технологіями та іншими галузями знань.

Одним із пріоритетних напрямів сучасної психології є збереження та зміцнення психічного здоров'я. В українських державних документах розвиток системи психічного здоров'я визначається як довгострокове завдання, що передбачає удосконалення психологічної та психосоціальної допомоги населенню [1]. Зокрема, план заходів на 2024–2026 роки передбачає подальший розвиток системи охорони психічного здоров'я та її координацію на різних рівнях.

У цьому контексті важливими напрямками психологічних досліджень стають психологічне благополуччя, стресостійкість, саморегуляція, адаптаційні ресурси особистості та профілактика психологічних труднощів. Перспективним є перехід від переважно реактивної моделі допомоги до системи, яка поєднує профілактику, раннє виявлення психологічних проблем та своєчасне надання допомоги.

Особливої актуальності набуває кризова психологія. Сучасні соціальні умови актуалізують необхідність розвитку ефективних моделей психологічної підтримки людей, які переживають травматичні події, втрати, вимушені зміни життєвих умов та тривалий стрес. У перспективі психологічна допомога має бути спрямована не лише на зменшення негативних психологічних проявів, а й на відновлення суб'єктності особистості, її соціальних зв'язків, адаптаційного потенціалу та здатності планувати майбутнє.

Важливим напрямом розвитку сучасної психології є розбудова психологічної служби в системі освіти. У 2026 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку психологічної служби у системі освіти на період до 2030 року. Документ передбачає формування доступної, науково обґрунтованої та інтегрованої системи психологічної і психосоціальної допомоги, раннє виявлення психологічних труднощів, розвиток психологічної стійкості та навичок саморегуляції [2].

Це свідчить про поступове розширення ролі психолога в освітньому середовищі. Перспективи професійної діяльності пов'язані не лише з індивідуальним консультуванням, а й із психологічною профілактикою, психоосвітою, розвитком безпечного освітнього середовища, роботою з групами та міждисциплінарною взаємодією.

Наступним перспективним напрямом є розвиток доказової психології. Сучасна психологічна практика потребує використання науково обґрунтованих методів діагностики та психологічного втручання, валідних психодіагностичних інструментів і систематичного оцінювання

результативності психологічної допомоги. Це підвищує якість професійної діяльності та сприяє формуванню довіри суспільства до психологічної професії.

Окреме місце в сучасній психології посідає цифровізація. Використання цифрових технологій змінює способи навчання, комунікації, професійної діяльності та отримання психологічної допомоги. Цифрові формати створюють можливості для дистанційного консультування, психоосвіти, поширення інформації про психічне здоров'я та забезпечення доступу до психологічних ресурсів.

Водночас цифровізація потребує врахування нових психологічних та етичних ризиків. До них належать інформаційне перевантаження, залежність від цифрових середовищ, проблеми конфіденційності та захисту персональних даних, а також необхідність підтримання якості професійної психологічної взаємодії.

Одним із найбільш перспективних напрямів сучасних психологічних досліджень стає вивчення штучного інтелекту. Українські дослідники розглядають ШІ не лише як технологічний інструмент, а і як новий соціально-психологічний феномен, що може впливати на мислення, творчість, професійну діяльність та соціалізацію особистості [3].

Важливим є дослідження використання штучного інтелекту безпосередньо у професійній підготовці психологів. Дослідження українських науковців показало, що студенти-психологи вже активно використовують ШІ для пошуку та структурування інформації, генерування ідей та підготовки навчальних матеріалів, водночас виникають питання достовірності інформації, академічної доброчесності та професійної відповідальності [4].

Отже, перспективним завданням психології є формування цифрової та AI-грамотності психолога. Майбутній фахівець має не лише володіти традиційними методами психологічної роботи, а й розуміти можливості та обмеження сучасних цифрових інструментів.

Штучний інтелект також стає самостійним предметом психологічного дослідження. В. Панок зазначає необхідність вивчення ШІ як психологічного

феномену, його впливу на розвиток особистості, навчання, соціалізацію та професійну діяльність [5].

У цьому контексті перспективними є дослідження психологічної взаємодії людини та штучного інтелекту, формування довіри до цифрових систем, впливу автоматизації на професійну ідентичність, змін когнітивних стратегій та можливих ризиків надмірної залежності від технологій.

Ще одним важливим напрямом є психологія особистісних ресурсів. У сучасних умовах особливого значення набувають психологічна стійкість, гнучкість мислення, толерантність до невизначеності, здатність до саморегуляції, емоційна компетентність та використання соціальної підтримки. Тому завдання сучасної психології полягає не лише у вивченні психологічних труднощів, а й у визначенні умов розвитку ресурсів особистості.

До основних перспектив сучасної психології можна віднести:

- розвиток доказових методів психологічної діагностики та допомоги;
- дослідження психологічної стійкості та адаптаційних ресурсів особистості;
- розвиток кризової та травмафокусованої психологічної допомоги;
- цифровізацію психологічної освіти та практики;
- дослідження психологічних аспектів взаємодії людини зі штучним інтелектом;
- розвиток нейропсихологічних та міждисциплінарних досліджень;
- удосконалення системи психологічної профілактики;
- розвиток програм підтримки психічного здоров'я в закладах освіти та організаціях;
- посилення професійної етики та стандартів діяльності психолога;
- інтеграцію української психологічної науки у міжнародний дослідницький простір.

ВИСНОВКИ

Таким чином, перспективи сучасної психології визначаються здатністю науки відповідати на нові виклики суспільства та одночасно зберігати

фундаментальні принципи науковості, доказовості, професійної етики й гуманістичної спрямованості.

Особливого значення набувають дослідження психічного здоров'я, психологічної стійкості, кризових станів, цифрової поведінки та взаємодії людини з технологіями. Окремою перспективою є дослідження штучного інтелекту як нового психологічного та соціального феномену.

Подальший розвиток психологічної науки в Україні передбачає посилення науково обґрунтованої психологічної допомоги, розвиток психологічної служби, цифрових форматів підтримки та професійної підготовки психологів до роботи в умовах технологічних і соціальних трансформацій.

Сучасна психологія має розвиватися не лише як система знань про психіку, а й як науково обґрунтована система підтримки особистості в умовах складного та мінливого світу. Поєднання наукової доказовості, інноваційності, міждисциплінарності та людиноцентричності створює основу для подальшого розвитку психологічної науки і практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.06.2024 № 572-р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/572-2024-p> (дата звернення: 24.09.2026).

2. Про схвалення Концепції розвитку психологічної служби у системі освіти на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.07.2026 № 705-р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/705-2026-p> (дата звернення: 24.09.2026).

3. Кириченко В. В. Соціально-психологічна парадигма розуміння еволюції штучного інтелекту. *Психологія та соціальна робота*. 2023. № 58. С. 17–25.

4. Столярчук О. А., Пророк Н. В. Використання штучного інтелекту у професійному навчанні майбутніх психологів. *Психологічні студії*. 2024. № 2. С. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.2.16>.

5. Панок В. Г. Штучний інтелект як предмет психологічних досліджень. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2025. Т. 7, № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7225>.